

Mövzu 3. Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik hakimiyyəti və strukturu.

- 1. Dövlətin idarəetmə sistemi.**
- 2. İdarəetmə sisteminin tərkibi.**
- 3. Milli Məclis - Azərbaycan Respublikasının dövlət qanunverici orqanı.**
- 4. Milli Məclisin səlahiyyətləri, qanunvericilik təşəbbüsü hüququ.**

1. Dövlətin idarəetmə sistemi. İdarəetmə sisteminin tərkibi.

Ölkədə idarəetmə quruluşu idarəetmə sisteminin daxili formasını əks etdirir. İdarəetmə quruluşunun üsürləri bir-biri ilə üzvü şəkildə bağlı olmaqla bütöv, vahid bir sistemi – dövlət idarə edilməsi sistemini təşkil edir. Ona görə bu dövlət idarə edilməsinin güzəşt üsürlərinin məzmunu idarəetmə sisteminin əsasını təşkil edir.

Sistemlərin idarə olunmasını ölkənin idarəedən orqanları həyata keçirirlər.

Dövlət orqanının idarəetmənin təşkilati strukturunda əsas sistem əmələgətirici element kimi qəbul olunması, onun daxili quruluşunun tipik əlaqələrini müəyyənləşdirilməsini tələb edir. İdarəetmə strukturunun hər bir vahidi elə xarici əlaqələrə malik olmalıdır ki, onlar aşağıdakıları təmin etsin:

- hər bir idarəetmə orqanının qarşısına qoyulmuş məqsəd və ya funksiyalara nail olmaq üçün tam məsuliyyəti;
- müəyyən idarəetmə səviyyəsinin bütün mərhələlərinin məqsədlərini yuxarı səviyyə məqsədləri ilə balanslaşdırılmasını;
- qarşıya qoyulmuş məqsədə nail olmaq üçün həm şaquli, həm də üfüqi istiqamətdə bütün idarəetmə funksiyalarının kompleks həyata keçirilməsini;
- yerinə yetirilən idarəetmə funksiyaları baxımından dövlət idarəetmə aparatının müxtəlif səviyyələrinin səylərinin səmərəli bölüşdürülməsi və əlaqələndirilməsi, onların təkrarlanmasının minimallaşdırılması və eyni zamanda, xətti-funksional və proqram-məqsədli struktur tiplərinin əsaslandırılmış qarşılıqlı fəaliyyətinin təmin olunması;
- idarəetmə məsələlərinin həlli zamanı səlahiyyətlərin hər bir idarəetmə səviyyəsində üfüqi səmərəli bölgüsü və şaquli istiqamətdə həvalə olunması yolu ilə səlahiyyət və məsuliyyətlərin mərkəzləşmənin əmin olunması;
- təşkilati-iqtisadi nəzarət mexanizmlərinin hər bir idarəetmə məsələsi ilə əlaqədar olaraq qərar qəbulu zamanı səlahiyyət və məsuliyyətə tam uyğunluğunu təmin etməlidir;
- vətəndaş cəmiyyətinin bərqərar edilməsinə nail olmaq;
- xalqın iradəsinin ifadəsi kimi. qanunların aliliyini təmin edən hüquqi, dünyəvi dövlət qurmaq;
- ədalətli iqtisadi və sosial qaydalara uyğun olaraq, hamının layiqli həyat səviyyəsini təmin etmək;
- ümumbəşəri dəyərlərə sadıq olaraq, bütün dünya xalqları ilə dostluq, sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşamaq, bu məqsədlə qarşılıqlı fəaliyyət göstərmək.

Azərbaycan Respublikasında da dövlət hakimiyyət-idarəetmə orqanları sistemi müəyyən prinsiplər əsasında qurulur və fəaliyyət göstərir. Müasir dövrdə dövlət hakimiyyəti və idarəetmə orqanları sisteminin söykəndiyi prinsiplər ümumi dövlət idarəetmə sistemi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bu prinsiplər hər bir dövlətin ərazi quruluşu, dövlət quruluşu, siyasi rejimi, tarixi-mədəni və nəhayət, dövlətçilik ənənələrinə söykənir və adətən ölkə konstitusiyasında, *qanunlarında öz əksini tapır*.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının ən *mühüm təyinatından biri* dövlətin hakimiyyət və idarəetmə orqanları sisteminin formalaşdırılmasından ibarətdir ki, bu orqanlar vasitəsi ilə dövlət öz funksiyalarını həyata keçirir. Bu sistem yalnız səlahiyyətləri *Konstitusiya* ilə müəyyənləşdirilən dövlət hakimiyyəti orqanlarını deyil, həm də şaquli və üfüqi istiqamətdə qurulmuş və müxtəlif təbəçilik dərəcəsini əks etdirən çoxsaylı digər orqan və idarələri də özündə birləşdirir ki, onların məcmusu vahid və səmərəli fəaliyyət göstərməli olan hakimiyyət sistemi kimi dövlət mexanizmini təşkil edir.

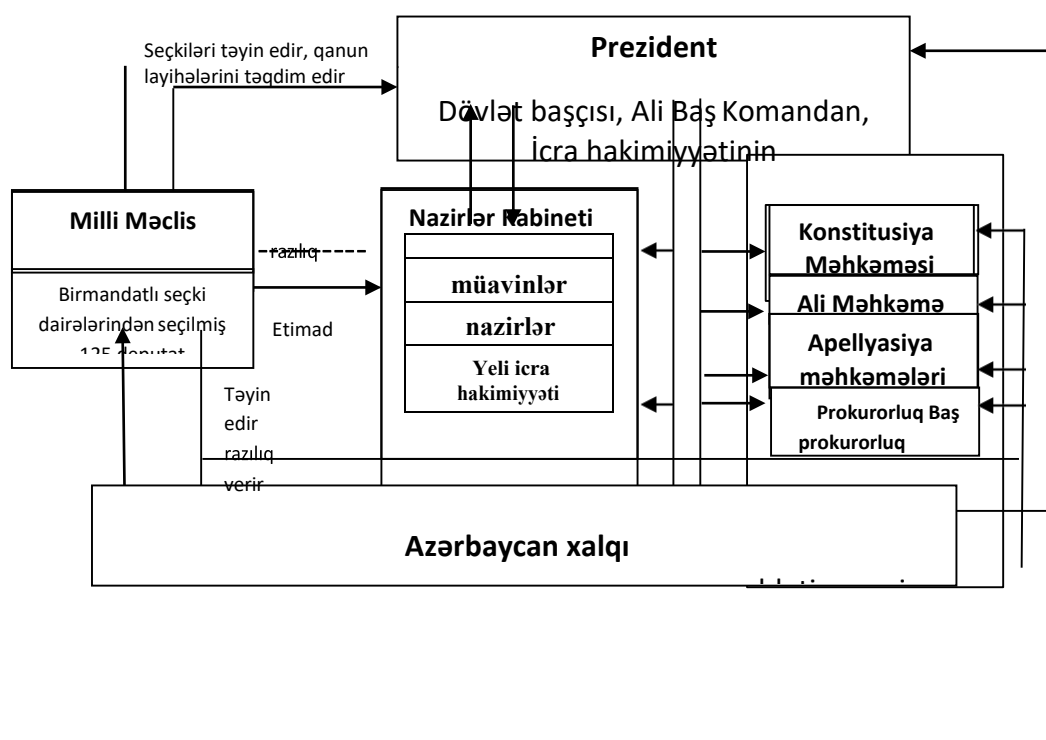
Dövlətdə və cəmiyyətdə ilk növbədə təşkilatçı rolunu oynayan dövlət hakimiyyəti orqanları bu mexanizmin mühüm tərkib hissələridir. Beləliklə dövlət orqanı dövlət mexanizminin qanunauyğun şəkildə yaradılan, xüsusi struktura, ictimai həyatın konkret sahəsində idarəetmə səlahiyyətlərinə malik olan və bu mexanizmin digər hissələri ilə üzvi qarşılıqlı vəhdətdə vahid tamı təşkil edən tərkib hissəsidir. «Dövlət qulluğu haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununda deyilir ki, qanunvericilik aktları ilə müəyyən edilmiş hüdudlarda dövlətin məqsəd və funksiyalarını həyata keçirən, qanunvericiliyə uyğun olaraq yaradılmış dövlət qurumu dövlət orqanı adlandırılır. Öz funksiyalarını həyata keçirmək üçün hakimiyyət səlahiyyətlərinə malik olan dövlət orqanı dövlət hakimiyyət-idarəetmə sisteminin struktur vahididir.

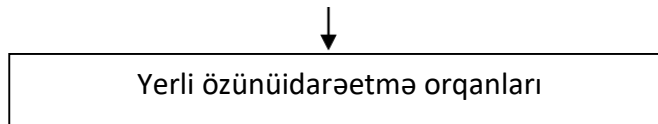
XVIII əsrdən başlayaraq konstitusiya çərçivəsində hakimiyyət strukturlarının yaradılması və dövlət mexanizminin təşkilində dünya təcrübəsində sınaqlardan çıxmış *hakimiyyətlərin bölgüsü prinsipi* mühüm rol oynamışdır. Mahiyyət etibarı ilə fundamental olan bu prinsip bu gün müasir dünyada əksər ölkələrin dövlət mexanizminin əsasını təşkil edir. Bu prinsip həm də hüquqi dövlət quruculuğunun zəruri şərti kimi çıxış edir. Hakimiyyətlərin bölgüsü prinsipinə əsasən dövlətdə demokratik siyasi rejim o zaman bərqərar ola bilər ki, dövlətin hakimiyyət funksiyaları müstəqil dövlət orqanları - qanunverici, icra və məhkəmə hakimiyyəti orqanları arasında bölüşdürülsün. Dövlətin üç əsas funksiyası - qanun yaradıcılığı, icra-sərəncam və hüquq-mühafizə funksiyaları müvafiq müstəqil dövlət orqanları tərəfindən həyata keçirilməlidir, əks halda hakimiyyətin bir orqanın əlində cəmlənməsi ölkədə diktatura rejiminin bərqərar olmasına gətirib çıxara bilər. Qeyd edək ki, hakimiyyətin bölgüsü prinsipi yalnız vətəndaş cəmiyyəti elementlərinin mövcud olduğu cəmiyyətlərdə özünə yer tapır və məhz bu halda hakimiyyətin funksional bölgüsünə və ixtisaslaşmasına, cəmiyyətdə ümumi hakimiyyət balansının əldə edilməsinə ehtiyac yaranır. Hakimiyyətin bölgüsü prinsipinin təşkilatı-hüquqi potensialının reallaşdırılması yalnız dövlət idarəetmə funksiyaların müəyyənləşdirməyə deyil, həm də hakimiyyətin müxtəlif qollarına aid olan və dövlət

hakimiyyətinin həyata keçirilməsinin vahid kompleksini təşkil edən dövlət orqanları sisteminin yaradılması və inkişaf etdirilməsinə imkan verir.

Müasir dövrdə inkişaf etmiş demokratik ölkələrdə hakimiyyətin üç qolu arasında səmərəli cəkindirmə və tarazlaşdırma mexanizmi formalaşmışdır. Bu mexanizm hakimiyyətin təbiət etibarilə vahidliyini saxlayaraq onun səmərəli həyata keçirilməsini təmin edir. Məsələn, qanunvericilik funksiyasını həyata keçirən parlamentin fəaliyyətinə konstitusiya nəzarəti orqanları tərəfindən nəzarət edilir; parlamentin hökumətin operativ işinə müdaxiləsinə yol verilmir; icra hakimiyyəti veto hüququndan istifadə edərək parlamentin qəbul etdiyi hər hansı qanunun icrasını dayandıra bilər və s. İcra hakimiyyəti isə əksər hallarda qanun xarakterli normativ-hüquqi aktlar qəbul etmək səlahiyyətinə malik olur. Lakin bu aktlar parlament tərəfindən ləğv edilə bilər. Eyni zamanda, icra hakimiyyətinin başçısı Konstitusiya Məhkəməsinin müvafiq sanksiyası əsasında parlament tərəfindən vəzifədən kənarlaşdırıla bilər və s. Bu qayda ilə məhkəmə hakimiyyəti də hakimiyyətin digər iki qolu ilə qarşılıqlı əlaqəli fəaliyyət göstərir.

Hakimiyyət bölgüsü prinsipi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında da öz əksini tapmışdır ki, bu da sadəcə dövlət orqanlarının müxtəlif qruplarını müəyyən etmir, həm də onların yerinə yetirəcəyi müxtəlif funksiyaları müəyyənləşdirir. Bu prinsipə uyğun olaraq Azərbaycanda dövlət orqanları qanunverici, icra və məhkəmə orqanlarına ayrılır ki, bunlar da uyğun olaraq dövlət hakimiyyətinin əsas funksiyalarını qanun yaratma, icra-sərəncam və hüquq-mühafizə yerinə yetirirlər. Bu orqanlar Azərbaycan dövlətinin konstitusiya ilə müəyyən olunan hakimiyyət-idarəetmə sisteminin əsasını təşkil edir. Bu zaman nəzərdə tutulur ki, hakimiyyətin üç qolu bir-birini qarşılıqlı tamamlamalı, dünya təcrübəsində sınaqdan çıxarılmış klassik «cəkindirmə və tarazlaşdırma» sxeminə uyğun olaraq bir-birinə qarşılıqlı nəzarət etməlidirlər. Konstitusiyanın 7-ci maddəsinin III bəndində qeyd edilir ki, Azərbaycan Respublikasında qanunvericilik hakimiyyətini Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi; icra hakimiyyətini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti; məhkəmə hakimiyyətini Azərbaycan Respublikasının məhkəmələri həyata keçirir. Hakimiyyətin bu qolları qarşılıqlı əlaqədə fəaliyyət göstərir və öz səlahiyyətləri çərçivəsində müstəqildir.

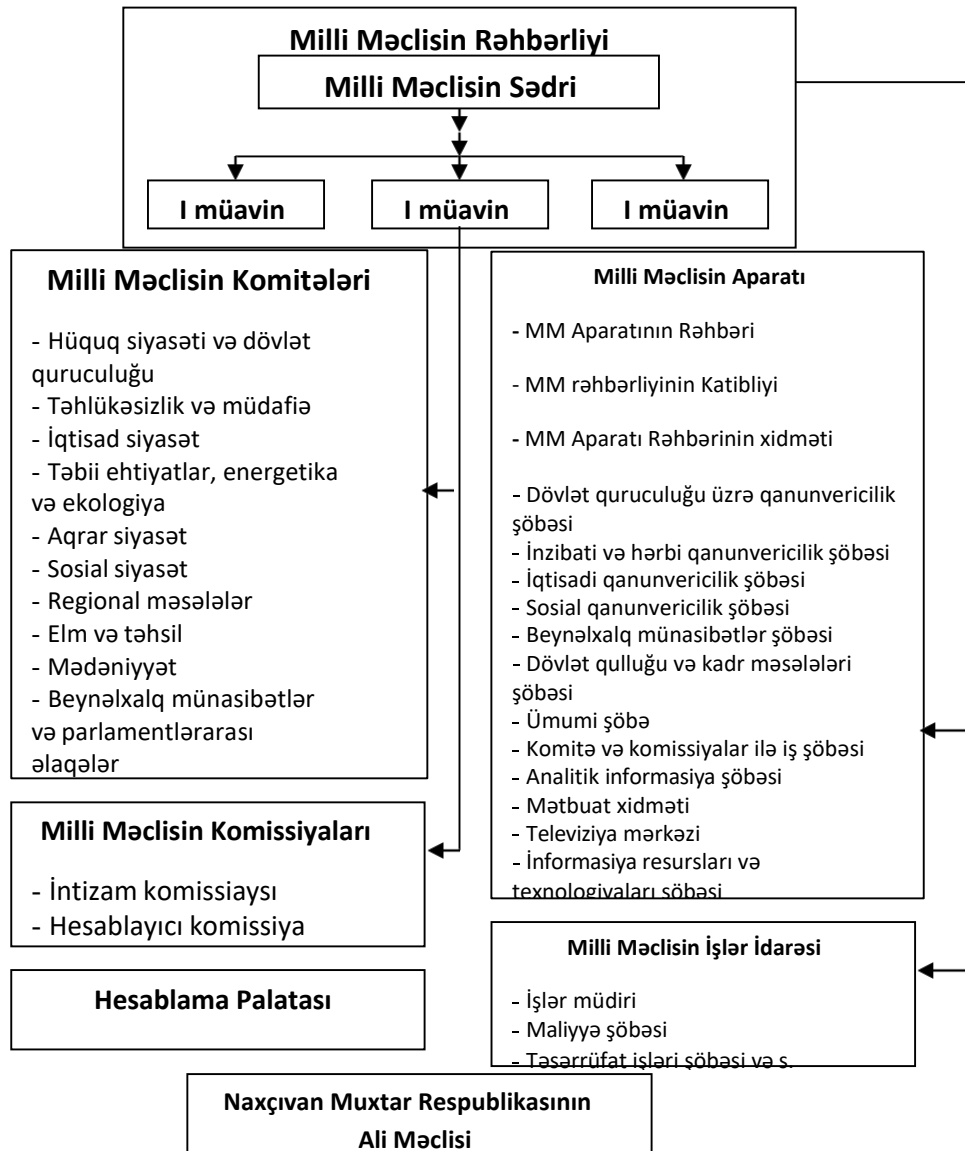
Şəkil 1. Azərbaycan Respublikasının dövlət hakimiyyət idarəetmə orqanları sistemi.

Dövlət orqanları sistemi hər şeydən əvvəl dövlət hakimiyyətinin *suverenliyi* prinsipi əsasında, yəni həm ölkə daxilində, həm də beynəlxalq aləmdə tam müstəqillik əsasında yaradılır və fəaliyyət göstərir. Dövlət hakimiyyətinin suverenliyi xalqın suverenliyinə əsaslanır, birbaşa (bilavasitə) və nümayəndəli demokratiya formasında həyata keçirilir.

2. Milli Məclis - Azərbaycan Respublikasının dövlət qanunverici orqanı.

Dövlət müstəqilliyi dövründə müasir Azərbaycan parlamentinin formalaşması və fəaliyyətində Azərbaycanın 1995-ci ildə qəbul olunmuş yeni Konstitusiyasının rolunu xüsusi qeyd etmək lazımdır. Bu Konstitusiyaya uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasında qanunvericilik hakimiyyətini (ölkə parlamenti) - Milli Məclis həyata keçirir (ARK. maddə 81). Milli Məclis bir palatalı parlament olub birmandatlı dairələr üzrə mojaritar seçki sistemi əsasında 5 il müddətinə seçilmiş 125 deputatdan ("deputat" sözü latın mənşəli "deputare" sözündən alınmışdır, tərcüməsi "ayırmaq, təyin etmək" olub "öz nümayəndəni seçmək" mənasında işlədilir. Dilimizdə xalqın təmsilçisi mənasında "deputat" sözünün sinonimi kimi "millət vəkili" anlayışı işlənsə də, ARK-da bu təsbit olunmamışdır) ibarətdir. Deputatlar ümumi, bərabər və birbaşa seçki hüququ əsasında sərbəst, şəxsi və gizli səsvermə yolu ilə seçilirlər. Yaşı 25-dən aşağı olmayan hər bir Azərbaycan vətəndaşı deputat seçilə bilər. Yalnız ikili vətəndaşlığı, başqa dövlətlər qarşısında öhdəliyi olan, icra və ya məhkəmə hakimiyyəti sistemlərində qulluq edən, elmi, pedaqoji və yaradıcılıq fəaliyyəti istisna olmaqla, başqa ödənişli fəaliyyətlə məşğul olan şəxslər, din xadimləri, fəaliyyət qabiliyyətsizliyi məhkəmə tərəfindən təsdiq edilən, ağır cinayətlərə görə məhkum olunmuş şəxslər, məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş hökmü ilə azadlıqdan məhrum etmə yerlərində cəza çəkən şəxslər deputat seçilə bilməzlər. Seçkilər hər beş ildən bir noyabr ayının birinci bazar günü keçirilir. Seçkilərin nəticələrinin düzgünlüyü Konstitusiya Məhkəməsi tərəfindən yoxlanılır və təsdiq edilir. 83 deputatın səlahiyyətləri təsdiq edildikdən sonra Milli Məclisin ilk iclası həmin gündən başlayaraq bir həftədən gec olmayaraq çağırılır. Milli Məclisə seçkilərdən sonra martın 10-dək onun 83 deputatının səlahiyyətləri təsdiq seclilməzsə, Milli Məclisin ilk iclasının keçirilmə vaxtını Konstitusiya Məhkəməsi müəyyən edir.

Milli Məclis öz işini Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Milli Məclisin Daxili Nizamnaməsi və «Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatının statusu haqqında» qanun əsasında qurur. Bunların əsasında Milli Məclis öz iş qaydasını müəyyən edir və müvafiq orqanlarını yaradır, o cümlədən öz sədrini və onun müavinlərini seçir, komitələr və komissiyalar təşkil edir, Hesablama Palatası yaradır (şəkil 2).

Şəkil 2. Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik hakimiyyəti

Parlamentin iclaslarına Milli Məclisin sədri rəhbərlik edir. Bütün ölkələrdə parlamentin sədrinin bir sıra ümumi səlahiyyətləri olur. O, parlamentin iclaslarını aparır. Parlamentin binası, mühafizəsi, daxili iş qaydaları ilə bağlı məsələləri həll edir, çox vaxt maliyyə məsələlərini, inzibati işləri idarə edir. Parlamentin sədri onun rəsmi təmsilçisi hesab olunur.

Parlamentdə daimi və müvəqqəti komitə və komissiyalar yaradılır. Daimi komitə və komissiyalar ixtisaslaşmasına uyğun olaraq plenar iclasa çıxarılaq məsələlərə baxır, onun nümayəndəsi müzakirəyə çıxarılan məsələ və ya qanun layihəsi ilə əlaqədar həmməruzəçi kimi çıxış edir. Komitə və komissiyalar həmçinin aktual məsələlər üzrə dəyirmi masalar, konfranslar, seminarlar təşkil edə bilirlər. Müvəqqəti komissiyalar zəruri hallarda hansısa məsələnin öyrənilməsi faktların yoxlanılması, ayrıca bir tapşırığın yerinə yetirilməsi və s. məqsədi ilə yaradılır. (deputat-istintaq, təftiş, redaksiya və s.)

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Konstitusiya ilə ona aid edilmiş bir sıra məsələlərə dair qanunlar qəbul etmək yolu ilə ümumi qaydalar müəyyən edir.

Bura Konstitusiyada təsbit edilmiş insan və vətəndaş hüquqlarından və azadlıqlarından istifadə, bu hüquqların və azadlıqların dövlət təminatı; Azərbaycan Respublikası Prezidentinin seçkiləri; Milli Məclisə seçkilər və Milli Məclisin deputatlarının statusu; referendum; məhkəmə quruluşu və hakimlərin statusu; prokurorluq; vəkillik və notariat; məhkəmə icraatı, məhkəmə qərarlarının icrası; bələdiyyələrə seçkilər və bələdiyyələrin statusu; fəvqəladə və hərbi vəziyyət rejimi; dövlət təltifləri; fiziki və hüquqi şəxslərin statusu; mülki hüquq obyektləri; əqdlər, mülki müqavilələr, nümayəndəlik və vərəsəlik; mülkiyyət hüququ; öhdəlik hüququ; ailə münasibətləri; maliyyə fəaliyyətinin əsasları, vergilər, rüsumlar və ödənişlər; əmək münasibətləri və sosial təminat; cinayətlərin və başqa hüquq pozuntularının müəyyən edilməsi, onların törədilməsinə görə məsuliyyətin təyin edilməsi; müdafiə və hərbi qulluq; dövlət qulluğu; təhlükəsizliyin əsasları; ərazi quruluşu; dövlət sərhədi rejimi; beynəlxalq müqavilələrin təsdiqi və ləğvi; rabitə və nəqliyyat işi; statistika, metrologiya və standartlar; gömrük işi; ticarət işi və birja fəaliyyəti; bank işi, mühasibat, sığorta kimi məsələlər daxildir.

3. Milli Məclisin səlahiyyətləri, qanunvericilik, təşəbbüsü hüquqi

Milli Məclisə Konstitusiya ilə ona aid edilmiş bir sıra məsələlərə dair qanunlar qəbul etmək yolu səlahiyyətlər verilir.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin *səlahiyyətinə* aşağıdakı məsələlərin həlli aiddir.

- 1) Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin işinin təşkili;
- 2) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatı ilə Azərbaycan Respublikası diplomatik nümayəndəliklərinin təsis edilməsi;
- 3) İnzibati ərazi bölgüsü;
- 4) Dövlət arasındakı müqavilələrin təsdiq və ləğv edilməsi;
- 5) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikası dövlət büdcəsinin təsdiq edilməsi və onun icrasına nəzarət;
- 6) Amnistiya;
- 7) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikasının hərbi doktrinasının təsdiqi;
- 8) Konstitusiyada nəzərdə tutulmuş hallarda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanlarının təsdiqi;
- 9) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikasının Baş Nazirinin vəzifəyə təyin edilməsinə razılıq verilməsi;
- 10) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsi, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi və Azərbaycan Respublikası İqtisad Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi;
- 11) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorunun vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilməsinə razılıq verilməsi;
- 12) Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin vəzifədən kənarlaşdırılması;

13) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən hakimlərin vəzifəyə təyin və vəzifədən kənarlaşdırılması;

14) Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə etimad məsələsinin həll edilməsi;

15) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikası Milli Bankı İdarə Heyəti üzvlərinin vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilməsi;

16) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin təyinatı ilə bağlı olmayan vəzifələrin icrasına cəlb edilməsinə razılıq verilməsi;

17) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müraciətinə əsasən muharibə elan edilməsinə və sülh bağlanmasına razılıq verilməsi;

18) Referendum təyin edilməsi və s.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi aşağıdakı *qanunvericilik* təşəbbüsü hüququna malikdir:

1. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisində qanunvericilik təşəbbüsü hüququ (qanun layihələrini və başqa məsələləri Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin müzakirəsinə təqdim etmək hüququ) Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatlarına, Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə, Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsinə və Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinə mənsubdur.

2. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin müzakirəsinə verdiyi qanun və ya qərar layihələri müzakirəyə təqdim olunmuş şəkildə çıxarılır və səsə qoyulur.

3. Belə qanun və ya qərar layihərində dəyişikliklər qanunvericilik təşəbbüsü hüququndan istifadə edən orqanın razılığı ilə edilə bilər.

Qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin və ya Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinə təqdim etdiyi qərar və ya qərar layihələri iki ay ərzində səsə qoyulur.

Qanunlar imzalanmaq üçün aşağıdakı *qaydada* təqdim olunur:

1. Qanunlar qəbul edildiyi gündən 14 gün müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə imzalanmaq üçün təqdim edilir.

2. Təcili elan olunan qanun layihəsi Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə imzalanmaq üçün qəbul edildiyi gündən 24 saat ərzində təqdim edilir.

Qanunun və Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin qərarının üzündə başqa qayda nəzərdə tutulmayıbsa, qanun və qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi aşağıdakı *məsələlərə* dair ümumi *qaydalar* müəyyən edir:

Konstitusiyada təsbit edilmiş insan və vətəndaş hüquqlarından və azadlıqlarından istifadə, bu hüquqların və azadlıqların dövlət təminatı; Azərbaycan Respublikası Prezidentinin seçkiləri; Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə seçkilər və Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatlarının statusu;

referendum; məhkəmə quruluşu və hakimlərin statusu: prokurorluq; vəkillik və notariat; məhkəmə icraatı, məhkəmə qərarlarının icrası; bələdiyyələrə seçkilər və bələdiyyələrin statusu; fəvqəladə vəziyyət rejimi; hərbi vəziyyət rejimi; dövlət təltifləri; fiziki və hüquqi şəxslərin statusu; mülki hüquq obyektləri; əqdlər, mülki müqavilələr, nümayəndəlik və vərəsəlik; mülkiyyət hüququ, o cümlədən dövlət, xüsusi və bələdiyyə mülkiyyətinin hüquqi rejimi, əqli mülkiyyət hüququ; digər əşya hüquqları; öhdəlik hüququ; ailə münasibətləri, o cümlədən himayəçilik və qəyyumçuluq; maliyyə fəaliyyətinin əsasları, vergilər, rüsumlar və ödənişlər; əmək münasibətləri və sosial təminat və s.

Parlamentin işinin mühüm forması onun plenar iclaslarıdır. Parlament kollegial orqan kimi məhz bu icaslarda qanunlar, qərarlar qəbul edir. Plenar iclasın keçirməsi üçün kvorumun yəni müəyyən sayda deputatların sessiyada iştirak etməsi tələb olunur. Kvorum olmadan sessiya öz işinə başlaya bilməz, qanun və qərarlar qəbul edə bilməz. Adətən deputatların yarısından çoxu lehinə səs verdikdə (63 deputat) qərarlar qəbul olunması hesab edilir. Lakin bir sıra qərarlar üzrə (məsələn, Konstitusiya qanunları) deputatların böyük əksəriyyətinin (83 və 95 deputat) lehinə səs verməsi tələb olunur. Parlamentin iclası bir qayda olaraq açıq keçirilir və kütləvi informasiya vasitələri tərəfindən istiqamətləndirilir. İclasın qapalı keçirilməsi haqda qərar parlament tərəfindən səsvermə yolu ilə müəyyən oluna bilər. İclaslarda deputatlarla yanaşı ölkə Prezidenti, hökumət üzvləri də iştirak edə bilərlər. İclaslarda ilk növbədə gündəlikdə olan məsələlərə, Prezident tərəfindən təcili kimi təqdim olunmuş qanun layihələrinə büdcə layihəsinə hökumətə etimad məsələlərinə və s. baxılır. Parlamentin iclaslarında qanun layihələrinin müzakirəsindən başqa deputat və parlament sorğularına baxılır, parlament dinləmələri həyata keçirilir və s.

Parlament tərəfindən qərarların qəbulu açıq və ya gizli səsvermə yolu ilə aparılır. Açıq səsvermə adba-ad da keçirilə bilər. Səsvermə kəmiyyət, reyting və alternativ xarakterli ola bilər. Kəmiyyət xarakterli qərarlarda “lehinə”, “əleyhinə”, “bitərəf” variantlarından birinə səs verilir. Reyting tipli qərar qəbulu zamanı eyni vaxtda bir neçə məsələ (namizəd) səsverməyə çıxarılır və nəticələr müqayisə olunaraq ən çox səs toplamış variant qəbul olunmuş hesab edilir. Alternativ səsvermədə təklif olunan qərar variantlarından yalnız birinin seçilməsi tələb olunur. Deputatlar səsvermə hüququnu şəxsən həyata keçirirlər.

Qanunların hər biri müxtəlif proseduralar üzrə qəbul edilir ki, bu da ümumiləşdirilmiş şəkildə “*qanunvericilik prosesi*” adlanır. Qanunvericilik prosesi parlamentdəki fəaliyyət sistemi olub qanunun qəbul edilməsi və ya rədd edilməsi ilə başa çatır.

QANUNVERİCİLİK HAKİMİYYƏTİ

M a d d ə 81 . Qanunvericilik hakimiyyətinin həyata keçirilməsi

Azərbaycan Respublikasında qanunvericilik hakimiyyətini Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi həyata keçirir.

M a d d ə 82 . Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin say tərkibi

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi 125 deputatdan ibarətdir.

M a d d ə 83 . Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatlarının seçkilərinin əsasları

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatları majoritar seçki sistemi, ümumi, bərabər və birbaşa seçki hüququ əsasında sərbəst, şəxsi və gizli səsvermə yolu ilə seçilirlər.

M a d d ə 84 . Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi çağırışının səlahiyyət müddəti

I. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin hər çağırışının səlahiyyət müddəti 5 ildir. Müharibə şəraitində hərbi əməliyyatların aparılması Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə seçkilərin keçirilməsini mümkün etmədikdə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin çağırışının səlahiyyət müddəti hərbi əməliyyatların sonunadək uzadılır. Bu barədə qərar seçkilərin (referendumun) keçirilməsini təmin edən dövlət orqanının müraciətinə əsasən Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Məhkəməsi tərəfindən qəbul edilir.^[37]

II. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin hər çağırışının seçkiləri hər beş ildən bir noyabr ayının birinci bazar günü keçirilir.

III. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatlarının səlahiyyət müddəti Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin çağırışının səlahiyyət müddəti ilə məhdudlaşır.

IV. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatlığından çıxanların yerinə yeni seçkilər keçirilərsə, yeni seçilən deputatın səlahiyyət müddəti deputatlıqdan çıxanın qalan səlahiyyət müddəti ilə məhdudlaşır.

M a d d ə 85 . Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatlığına namizədlərə aid tələblər

I. Azərbaycan Respublikasının seçkilərdə iştirak etmək hüququna malik olan hər bir vətəndaşı qanunla müəyyən edilmiş qaydada Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı seçilə bilər.^[38]

II. İkili vətəndaşlığı olan, başqa dövlətlər qarşısında öhdəliyi olan, icra və ya məhkəmə hakimiyyəti sistemlərində qulluq edən, elmi, pedaqoji və yaradıcılıq fəaliyyəti istisna olmaqla, başqa ödənişli fəaliyyətlə məşğul olan şəxslər, din xadimləri, fəaliyyət qabiliyyətsizliyi məhkəmə tərəfindən təsdiq edilən, ağır cinayətlərə görə məhkum olunmuş şəxslər, məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş hökmü ilə azadlıqdan məhrum etmə yerlərində cəza çəkən şəxslər Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə deputat seçilə bilməzlər.

M a d d ə 86 . Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatlarının seçkilərinin nəticələrinin yoxlanılması və təsdiqi

Seçkilərin nəticələrinin düzgünlüyünü qanunla müəyyən olunmuş qaydada Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Məhkəməsi yoxlayır və təsdiq edir.

M a d d ə 87 . Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatlarının səlahiyyətinin bitməsi

I. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatlarının səlahiyyətləri Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin yeni çağırışının ilk iclas günü bitir.

II. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatlığından çıxanların yerinə seçkilər Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin səlahiyyət müddətinin bitməsinə 120 gündən az müddət qalarsa, keçirilmir.

III. Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi 83 deputatının səlahiyyətləri təsdiq olunduqda səlahiyyətlidir.

M a d d ə 88 . Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sessiyaları

I. Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi hər il iki növbəti yaz və payız sessiyalarına yığılır. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 83 deputatının səlahiyyətləri təsdiq edildikdən sonra Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin ilk iclası həmin gündən başlayaraq bir həftədən gec olmayaraq çağırılır. Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə seçkilərdən sonra martın 10-dək onun 83 deputatının səlahiyyətləri təsdiq edilməzsə, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin ilk iclasının keçirilmə vaxtını Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsi müəyyən edir.

II. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin növbədənənar sessiyalarını Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sədri Azərbaycan Respublikası Prezidentinin və ya Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 42 deputatının tələbi əsasında çağırır.

III. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin növbədənənar sessiyasının gündəliyini müvafiq olaraq onun çağırılmasını tələb edənlər müəyyənləşdirir. Bu gündəlikdəki məsələlərə baxıldıqdan sonra növbədənənar sessiyanın işi bitir.

IV. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sessiyalarının iclasları açıq keçirilir. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin 83 deputatının tələbi ilə və ya Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təklifi ilə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin sessiyasının qapalı iclası keçirilə bilər.^[39]

M a d d ə 89 . Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatlığından məhrumetmə və Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatlarının səlahiyyətlərinin itirilməsi

I. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı aşağıdakı hallarda mandatından məhrum edilir:

- 1) seçkilər zamanı səslerin düzgün hesablanmadığı aşkar olunduqda;
- 2) Azərbaycan Respublikası vətəndaşlığından çıxdıqda və ya başqa dövlətin vətəndaşlığını qəbul etdikdə;
- 3) cinayət törətdikdə və məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş hökmü olduqda;
- 4) dövlət orqanlarında vəzifə tutduqda, din xadimi olduqda, sahibkarlıq, kommersiya və başqa ödənişli fəaliyyətlə məşğul olduqda (elmi, pedaqoji və yaradıcılıq fəaliyyəti istisna olmaqla);
- 5) özü imtina etdikdə;
- 6) *bu Konstitusiyanın 93-cü maddəsinin III hissəsinin tələbini pozduqda;*
- 7) *deputat üçün qanunla müəyyən edilmiş etik davranış qaydalarını kobud surətdə pozduqda.*^[40]

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatlığından məhrumetmə haqqında qərar qanunla müəyyən edilmiş qaydada qəbul edilir.

II. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatları öz səlahiyyətlərini daimi icra edə bilmədikdə və qanunda nəzərdə tutulmuş digər hallarda onların səlahiyyətləri itirilir. Müvafiq qərarın qəbul edilmə qaydası qanunla müəyyən edilir.

M a d d ə 90 . Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatlarının toxunulmazlığı

I. Səlahiyyət müddəti ərzində Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatının şəxsiyyəti toxunulmazdır. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı səlahiyyət müddəti ərzində cinayət başında yaxalanma hallarından başqa, cinayət məsuliyyətinə cəlb edilə bilməz, tutula bilməz, onun barəsində məhkəmə qaydasında inzibati tənbeh tədbirləri tətbiq edilə bilməz, axtarısa məruz qala bilməz, şəxsi müayinə edilə bilməz. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı cinayət başında yaxalanarsa, tutula bilər. Belə olduqda Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatını tutan orqan bu barədə dərhal Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroruna xəbər verməlidir.

II. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatının toxunulmazlığına yalnız Azərbaycan Respublikası Baş prokurorunun təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin qərarı ilə xitam verilə bilər.

M a d d ə 91 . Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatının məsuliyyətə cəlb olunmasına qoyulan qadağanlar

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatları Azərbaycan Respublikası Milli Məclisindəki fəaliyyətinə, səsverməyə və söylədiyi fikrə görə məsuliyyətə cəlb oluna bilməzlər. Razılığı olmadan onlardan bu hallarla əlaqədar izahat, ifadə tələb edilə bilməz.

M a d d ə 92 . Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin işinin təşkili

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi öz iş qaydasını müəyyən edir və Milli Məclisin müvafiq orqanlarını yaradır, o cümlədən öz sədrini və onun müavinlərini seçir, komitələr və komissiyalar təşkil edir, Hesablama Palatası yaradır.^[41]

M a d d ə 93 . Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin aktları

I. Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi öz səlahiyyətlərinə aid məsələlər üzrə Konstitusiya qanunları, qanunlar və qərarlar qəbul edir.

II. Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisində Konstitusiya qanunları, qanunlar və qərarlar bu Konstitusiya ilə nəzərdə tutulmuş qaydada qəbul edilir.

III. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatları səsvermə hüququnu şəxsən həyata keçirirlər.

IV. Qanunlarda və Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin qərarlarında icra hakimiyyəti və məhkəmə orqanlarına konkret tapşırıqlar nəzərdə tutula bilməz.

M a d d ə 94 . Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin müəyyən etdiyi ümumi qaydalar

I. Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi aşağıdakı məsələlərə dair ümumi qaydalar müəyyən edir:

1) bu Konstitusiyada təsbit edilmiş insan və vətəndaş hüquqlarından və azadlıqlarından istifadə, bu hüquqların və azadlıqların dövlət təminatı;

2) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin seçkiləri;

3) Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə seçkilər və Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatlarının statusu;

4) referendum;

5) məhkəmə quruluşu və hakimlərin statusu; prokurorluq; vəkillik və notariat;

6) məhkəmə icraatı, məhkəmə qərarlarının icrası;

7) bələdiyyələrə seçkilər və bələdiyyələrin statusu;

8) fövqəladə vəziyyət rejimi; hərbi vəziyyət rejimi;

9) dövlət təltifləri;

10) fiziki və hüquqi şəxslərin statusu;

11) mülki hüquq obyektləri;

12) əqdlər, mülki müqavilələr, nümayəndəlik və vərəsəlik;

13) mülkiyyət hüququ, o cümlədən dövlət, xüsusi və bələdiyyə mülkiyyətinin hüquqi rejimi, əqli mülkiyyət hüququ; digər əşya hüquqları; öhdəlik hüququ;

14) ailə münasibətləri, o cümlədən himayəçilik və qəyyumluq;

15) maliyyə fəaliyyətinin əsasları, vergilər, rüsumlar və ödənişlər;

16) əmək münasibətləri və sosial təminat;

17) cinayətlərin və başqa hüquq pozuntularının müəyyən edilməsi, onların törədilməsinə görə məsuliyyətin təyin edilməsi;

18) müdafiə və hərbi qulluq;

19) dövlət qulluğu;

20) təhlükəsizliyin əsasları;

21) ərazi quruluşu; dövlət sərhədi rejimi;

22) beynəlxalq müqavilələrin təsdiqi və ləğvi;

23) rabitə və nəqliyyat işi;

24) statistika, metrologiya və standartlar;

25) gömrük işi;

26) ticarət işi və birja fəaliyyəti;

27) bank işi, mühasibat, sığorta.

II. Bu maddənin 2,3,4-cü bəndlərində göstərilən məsələlərə dair qanunlar 83 səs çoxluğu ilə, qalan məsələlərə dair qanunlar isə 63 səs çoxluğu ilə qəbul edilir.

III. Bu maddənin I hissəsinə Konstitusiya qanunu ilə əlavələr edilə bilər.

M a d d ə 95 . Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin həll etdiyi məsələlər^[42]

I. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin səlahiyyətinə aşağıdakı məsələlərin həlli aiddir:

1) Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin işinin təşkili;

2) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatı ilə Azərbaycan Respublikası diplomatik nümayəndəliklərinin təsis edilməsi;

3) inzibati ərazi bölgüsü;

4) dövlətlərarası və Azərbaycan Respublikasının qanunlarından fərqli qaydalar nəzərdə tutan hökumətlərarası müqavilələrin təsdiq və ləğv edilməsi;

5) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikası dövlət büdcəsinin təsdiq edilməsi və onun icrasına nəzarət;

6) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatı ilə Azərbaycan Respublikasının İnsan hüquqları üzrə müvəkkilinin seçilməsi;

7) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikasının hərbi doktrinasının təsdiqi;

8) bu Konstitusiyada nəzərdə tutulmuş hallarda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanlarının təsdiqi;

9) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikasının Baş nazirinin vəzifəyə təyin edilməsinə razılıq verilməsi;

10) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsi, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi və Azərbaycan Respublikası apellyasiya məhkəmələri hakimlərinin təyin edilməsi;

11) Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikası Baş prokurorunun vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilməsinə razılıq verilməsi;

12) Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin impichment qaydasında vəzifədən kənarlaşdırılması;

13) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən hakimlərin vəzifədən kənarlaşdırılması;

14) Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə etimad məsələsinin həll edilməsi;

15) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı İdarə Heyəti üzvlərinin vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilməsi;

16) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqdimatına əsasən Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin təyinatı ilə bağlı olmayan vəzifələrin icrasına cəlb edilməsinə razılıq verilməsi;

17) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müraciətinə əsasən müharibə elan edilməsinə və sülh bağlanmasına razılıq verilməsi;

18) referendum təyin edilməsi;

19) amnistiya.

20) bələdiyyələrin hesabatlarının dinlənilməsi.

II. Bu maddənin 1-5-ci bəndlərində göstərilən məsələlərə dair 63 səs çoxluğu ilə qanunlar, qalan məsələlərə dair isə, bu Konstitusiyada başqa qayda nəzərdə tutulmayıbsa, eyni qaydada qərarlar qəbul edilir.

III. Bu Konstitusiyada Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin səlahiyyətlərinə aid edilən digər məsələlərə, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin işinin təşkili ilə əlaqədar məsələlərə, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin münasibətinin bildirilməsi zəruri olan məsələlərə dair də qərarlar qəbul edilir.

IV. Bu maddənin I hissəsinə Konstitusiya qanunu ilə əlavələr edilə bilər. [KQI](#)

M a d d ə 96 . Qanunvericilik təşəbbüsü hüququ ^[43]

I. Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisində qanunvericilik təşəbbüsü hüququ (qanun layihələrini və başqa məsələləri Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin müzakirəsinə təqdim etmək hüququ) Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatlarına, Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə, Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsinə, Azərbaycan Respublikasının seçki hüququ olan 40 min vətəndaşına, Azərbaycan Respublikasının Prokurorluğuna və Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinə mənsubdur.

II. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin, Azərbaycan Respublikasının seçki hüququ olan 40 min vətəndaşının, Azərbaycan Respublikası Prokurorluğunun və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin müzakirəsinə verdiyi qanun və ya qərar layihələri müzakirəyə təqdim olunmuş şəkildə çıxarılır və səsə qoyulur.

III. Belə qanun və ya qərar layihələrində dəyişikliklər qanunvericilik təşəbbüsü hüququndan istifadə edən subyektin razılığı ilə edilə bilər.

IV. Qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin, Azərbaycan Respublikasının seçki hüququ olan 40 min vətəndaşının Azərbaycan Respublikası Prokurorluğunun və ya Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinə təqdim etdiyi qanun və ya qərar layihələri iki ay ərzində səsə qoyulur.

V. Qanun və ya qərar layihəsini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsi, Azərbaycan Respublikasının Prokurorluğu və ya Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi təcili elan edibsə, bu müddət 20 gün təşkil edir.

VI. Azərbaycan Respublikasının seçki hüququ olan 40 min vətəndaşının qanunvericilik təşəbbüsü hüququndan istifadə etməsi qaydası qanunla müəyyən edilir.

VII. Qanun və qərar layihələri əsaslandırılmalı və onların qəbul edilməsinin məqsədləri göstərilməlidir.

M a d d ə 97 . Qanunların imzalanmaq üçün təqdim olunması müddəti

I. Qanunlar qəbul edildiyi gündən 14 gün müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə imzalanmaq üçün təqdim edilir.

II. Təcili elan olunan qanun layihəsi Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə imzalanmaq üçün qəbul edildiyi gündən 24 saat ərzində təqdim edilir.

M a d d ə 98 . Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin aktlarının qüvvəyə minməsi

Qanunun və Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin qərarının özündə başqa qayda nəzərdə tutulmayıbsa, qanun və qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

M a d d ə 98¹. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin buraxılması^[44]

I. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin eyni çağırışı bir il ərzində iki dəfə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə etimadsızlıq göstərdikdə və ya Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin və Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı İdarə Heyətinin kollegial fəaliyyəti üçün zəruri olan sayda üzvlüyə namizədləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən iki dəfə təqdim edildikdən sonra, qanunla müəyyən edilmiş müddətdə təyin etmədikdə, habelə bu Konstitusiyanın 94-cü və 95-ci maddələrində, 96-cı maddəsinin II, III, IV və V hissələrində, 97-ci maddəsində göstərilən vəzifələrini aradan qaldırılı bilməyən səbəblər üzündən icra etmədikdə, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisini buraxır.

II. Növbədənənar seçkilərdə seçilən Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin çağırışının səlahiyyət müddəti beş ildən az ola bilər. Bu halda Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbəti seçkilər növbədənənar seçkilərdə seçilən Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin çağırışının səlahiyyət müddətinin beşinci ilinin noyabr ayının birinci bazar günü keçirilir.